

Kamate, kamate.....?

Autor Guste Santini

Utorak, 12 Listopad 2004 20:18

Jutarnji list od 11.10.2004. na svojoj trećoj stranici nam donosi «Šuker će kartičarima i bankama omogućiti veće kamatne stope».

Naslov sugerira povećanje nezadovoljstva građana jer eto ministar financija Šuker nije zato da se smanje kamate, kao što to čini ostali dio hrvatske vlade. Drugim riječima, Šuker bi se mogao definirati kao čovjek koji stoji na strani financijske industrije. Ako je to teška riječ bar, u najmanju ruku, on joj se ne suprostavlja.

Kako autor ovih redaka smatra štetnim po budućnost hrvatskog gospodarstva već donosene izmjene na području zateznih kamata to sa istim negodovanjem promatra i «revolucionarne akcije» kojima je za cilj limitiranje kamata. Nije slučajna usporedba sa ne tako davnim limitiranjem cijena, a one su ipak rasle, rasle... a potrošači su istovremeno dobijali sve lošije proizvode, odnosno usluge. Upravo limitiranje cijena je učinilo tako inferiornu robu Istoka u odnosu na istu robu sa Zapada. Prije komentara definirajmo što je to kamata?

Kamata je nagrada za odgođenu potrošnju, kako bi rekli moju studenti. Oni bi rekli da je kamata naknada za odgođenu potrošnju. A neki bi odredili kamatu kao cijenu kapitala. I upravo ta cijena kapitala sučeljava se sa cijenom rada (nadnica) i njihov odnos cijena čini u datim uvjetima elemente kojima se optimalizira privredna aktivnost (problem izokvante). U ekonomskoj politici to je poznato kao tzv. politika dohodaka.

Sada kad smo rekli što je kamata, a postoji još bezbroj drugih definicija, trebamo odrediti od čega se ona sastoji. Tako na kamatu koju daje Ministarstvo financija - kao naknada za ustupljenu likvidnost - na svoju obveznicu smatra se bazičnom kamatnom stopom (jednaku funkciju bi trebala imati i eskontna stopa centralne banke). Ovom valja pridodati i rizike bilo komercijalne, bilo političke, te troškove tehničkih operacija prikupljnja i plasmana tako prikupljenih sredstava. Kako se radi uz profit svakako je nužno u tržišnu kamatnu stopu ukalkulirati i (bar) prosječnu profitnu maržu. Odnos ponude i potražnje definira kamatnu stopu i ekvivalentna (ravnotežna) je ona kamatna stopa koja izjednačuje ponudu i potražnju, a u sebi implicira cjelokupnu, prethodno nabrojenu, troškovnu strukturu.

Hrvatska ima bonitet BB dok zemlje s kojima se uspoređujemo imaju bonitet AAA. Jasno je da su rizici (komercijalni i politički) neuporedivo manji u zemljama visokog boniteta u odnosu na one niskoga. Stoga je prirodno da Hrvatska s svojim bonitetom ima nekoliko puta veće i aktivne i pasivne kamate, nego što to imaju zemlje europske unije. Prema tome, sasvim je normalno očekivati da će «domaće banke» uzimati kredite kod svojih banaka majki i plasirati ih uz ekstra profit na hrvatskom tržištu. Kao što znamo ta se je praksa razvila do te mjere da je centralna banka bila prisiljena intervenirati. Ono što više nije u stanju bankarski sustav danas mogu leasing kompanije. Priča ide dalje.

Prema stand-by aranžmanu sa MMF-om jasno je rečeno da će se hrvatska država zaduživati na unutarnjem tržištu, što je bitno drugačija politika od one koju smo imali prošlih godina. Pojava države na financijskom tržištu znači istiskivanje privrede i stanovništva sa kreditnog tržišta. Ova i ovakva neželjena kretanja mogu se «amortizirati» jedno putem kamatne stope.

Kamate, kamate.....?

Autor Guste Santini

Utorak, 12 Listopad 2004 20:18

Prema tome, Šuker je u pravu i nije dobro nikakvo limitiranje kamatnih stopa. Limitiranje kamatnih stopa može značiti smanjenje do nestajanja ponude novca i kredita i stimuliranje potražnje za robama i uslugama. I jedno i drugo povećava kamatne stope i ostvara put inflaciji. Uostalom deficit platne bilance ionako već zvonči na uzbunu zbog moguće inflacije, o čemu je na ovim stranicama već pisano.